

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sara Marolt

Izvajanje Evropskega socialnega sklada v Sloveniji: primer dobre prakse

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sara Marolt

Mentor: izr. prof. dr. Damjan Lajh

Izvajanje Evropskega socialnega sklada v Sloveniji: primer dobre prakse

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Zahvala

Iskrena hvala izr. prof. dr. Damjanu Lajhu za vso pomoč pri izvedbi diplomskega dela.

Iskrena hvala tudi vsem mojim najdražjim, ker so verjeli vame, mi stali ob strani in me podpirali v času študija!

Veliko zahvalo pa bi namenila tudi Urški Kavčič, ki me je v času opravljanja dela na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve naučila veliko novega, mi pomagala in me vodila pri izvedbi diplomskega dela in ne nazadnje postala tudi moja prijateljica!

Izvajanje evropskega socialnega sklada v Sloveniji: Primer dobre prakse

Kohezijska politika je opredeljena kot razvojna politika, ki temelji na investicijskih transferjih, katerih glavni cilj je pospeševanje rasti in zagotavljanje enakih možnosti celotni Evropski uniji. Eden izmed izvajalcev kohezijske politike je tudi Evropski socialni sklad. Ta je bil ustanovljen z namenom, da bi se zmanjšale razlike v bogastvu in življenjskih standardih v državah članicah Evropske unije. Evropski socialni sklad se tako izvaja tudi v Sloveniji – eden izmed javnih razpisov, financiranih s strani Evropskega socialnega sklada, je bil razpisan leta 2009 prek Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Zastavljeni cilj razpisa je bil razvoj socialnega podjetništva, razpisana sredstva pa so zadostovala za devet najboljše ocenjenih projektov – med njimi je projekt »Tovarna dela – vstop v svet dela« družbe Centerkontura. Omogočili so zaposlitev in delo ranljivi ciljni skupini mladostnikov s kakršnimi koli čustvenimi oziroma vedenjskimi motnjami, ki bi lahko dovedle v socialno izključenost. V nadaljevanju diplomskega dela se bom ukvarjala z analizo implementacije zgoraj omenjenega projekta.

Ključne besede: Evropski socialni sklad, kohezijska politika, implementacija, mladostniki, socialna izključenost.

Implementation of European Social Fund in Slovenia: an example of good practice

Cohesion policy is defined as a development policy based on investment transfers, whose main goal is to promote growth and ensure equal opportunities to European Union. One of the main financial instruments is the European social Fund. It was established to reduce differences in living standards in the member states of the European Union. The implementation of the European Social Fund is also present in Slovenia. One of the tenders financed by the European Social Fund was launched in 2009 in Ministry of Labour, Family and Social Affairs. The main goal has been the development of social entrepreneurship. There was nine best rated projects, and one of them was the company Centerkontura and their project »Work Factory – Entering the world of work. With the project they allow the employment and labour to the vulnerable target group of adolescents with emotional and behavioral disorders.

Keywords: European Social Fund, cohesion policy, implementation, youth, social exclusion.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	8
2 METODOLOŠKI DEL.....	10
2.1 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKEGA DELA	10
2.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZA	10
2.3 RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE	10
2.4 ZGRADBA DIPLOMSKEGA DELA	11
3 TEORETIČNA IZHODIŠČA	12
3.1 PROCES OBLIKOVANJA JAVNIH POLITIK	12
3.1.1 Implementacija (izvajanje) javnih politik.....	12
3.1.2 Dva pristopa proučevanja implementacije javnih politik.....	13
3.1.3 Pogoji za popolno implementacijo	14
3.2 KOHEZIJSKA POLITIKA.....	14
3.2.1 Cilji kohezijske politike.....	16
3.2.2 Načela pomoči kohezijske politike.....	16
3.2.3 Izvajalci ciljev kohezijske politike	17
3.3 EVROPSKI SOCIALNI SKLAD	19
3.4 OPERATIVNI PROGRAM RAZVOJA ČLOVEŠKIH VIROV	19
3.5 ENAKOST MOŽNOSTI IN SPODBUJANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI.....	20
3.6 JAVNI RAZPIS ZA SPODBUJANJE RAZVOJA SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA	20
4 EMPIRIČNI DEL	22
4.1 CENTERKONTURA: »TOVARNA DELA – VSTOP V SVET DELA«.....	22
4.2 IMPLEMENTACIJA PROJEKTA »TOVARNA DELA – VSTOP V SVET DELA«.....	23
4.2.1 Namen in cilji projekta	24
4.2.2 Rezultati projekta	25
4.2.3 Vključenost ranljive ciljne skupine	26
4.2.4 Vključitev v usposabljanje	26
4.2.5 Vključitev v zaposlitev	28
4.2.6 Usposabljanje mladih	29
4.2.7 Program usposabljanja in izobraževanja	29
4.2.8 Usposabljanje in izobraževanje	29

5 ZAKLJUČEK	32
6 LITERATURA	34
PRILOGA A: Intervju s skrbnico projekta – Uršo Kavčič z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve	37

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Primerjava pristopov implementacije javnih politik	13
Tabela 3.2: Kohezijska politika skozi čas	15

KRATICE

EGS	Evropska gospodarska skupnost
ESPJ	Evropska skupnost za premog in jeklo
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
EU	Evropska unija
NVO	nevladna organizacija
TD VSD	Tovarna dela – vstop v svet dela

1 UVOD

Dandanes, v času gospodarske in ekonomske krize, se vse več ljudi srečuje s problemom brezposelnosti – med njimi tudi veliko število mladih. Na osnovi tega lahko rečemo, da so mladi tako imenovana ranljiva skupina, kar se tiče iskanja prve zaposlitve. Še posebej težko pa se zagotovo zaposlijo mladi, ki so brez izobrazbe oziroma imajo nizko stopnjo izobrazbe ali razne čustvene in vedenjske motnje.

Sama sem se za omenjeno tematiko navdušila med opravljanjem dela na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Poblížje sem spoznala omenjeno področje in ker menim, da praksa veliko prispeva k teoretičnemu znanju, sem se odločila, da v svojem diplomskem delu poskušam na študiji primera izpeljati implementacijo projekta »Tovarna dela«, ki je bil izbran na Javnem razpisu za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva. Izhajajoč iz omenjenega javnopolitičnega problema, me je zanimalo predvsem, ali Evropski socialni sklad in financiranje z omenjenega sklada prispevata k zmanjševanju brezposelnosti mladih z nizko stopnjo izobrazbe oziroma mladih brez izobrazbe.

Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik je dolgotrajen in zajema raznorazne dejavnosti ter vključuje državne in civilnodružbene igralce. Fink-Hafner (2002, 17) meni, da gre za administrativne, politične in organizacijske dejavnosti, s katerimi se oblikujejo in izvajajo javne politike. Na področju javnopolitične analize se je za proučevanje javnih politik oblikovalo več modelov, ki poskušajo prikazati procese odločanja. Sama sem se odločila, da v diplomskem delu uporabim procesni model, ki obsega pet med seboj povezanih faz – podrobneje pa se bom dotaknila četrte faze modela, tj. implementacije javne politike (Howlett in Ramesh 1995, 9).

Evropski socialni sklad je bil ustanovljen leta 1958 in velja za prvega izmed današnjih strukturnih skladov. Njegova glavna naloga je bila spodbujati nastanek skupnega trga s povečevanjem socialne kohezije. Eden izmed ciljev Evropske unije je ekonomska in socialna kohezija, Evropski socialni sklad pa naj bi k uresničevanju tega cilja prispeval s podporo politikam, katerih namen je preprečevati brezposelnost, spodbujati aktivno iskanje zaposlitve brezposelnih in vključevanje odrinjenih družbenih skupin na trg dela (Mulec 2008, 35). To pa

v glavnem dosegajo države članice s financiranjem programov in aktivnosti, namenjenih izobraževanju in zaposlovanju delavcev.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je leta 2009 objavilo Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva v okviru 4. razvojne prioritete »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« ter 4.1 prednostne usmeritve »Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti« Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013. Predmet javnega razpisa je bil spodbujanje dostopa do usposabljanja in zaposlovanja ranljivim skupinam z razvojem socialnega podjetništva. Ena izmed ranljivih skupin na omenjenem razpisu so bili tudi mladi do dopolnjenega 25. leta starosti brez ali z nizko stopnjo izobrazbe (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2009). Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je izmed 39 prijavljenih izbralo 9 upravičencev. Centerkontura je s projektom »Tovarna dela – vstop v svet dela« omogočil zaposlitev in delo ranljivi ciljni skupini mladostnikov s čustvenimi ali vedenjskimi motnjami, ki jim je grozila dolgotrajna brezposelnost in s tem socialna izključenost.

V nadaljevanju diplomskega dela se bom torej ukvarjala z analizo implementacije omenjenega projekta in poskušala dokazati, da je izvajanje Evropskega socialnega sklada v Sloveniji pozitivno in se kaže kot primer dobre prakse, saj omogoča lažjo zaposlitev ranljivi ciljni skupini, mladim.

2 METODOLOŠKI DEL

2.1 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKEGA DELA

V diplomskem delu želim na enem mestu zbrati informacije o kohezijski politiki in Evropskem socialnem skladu, zgodovini omenjenega sklada in njegovem izvajanju v Republiki Sloveniji. Osredotočim se na izbrani projekt »Tovarna dela – vstop v svet dela« in na ranljivo družbeno skupino – mlade.

Cilj diplomskega dela je predstaviti analizo implementacije izbranega projekta »Tovarna dela – vstop v svet dela« in skozi študijo primera ugotoviti, ali gre pri izvajanju Evropskega socialnega sklada v Sloveniji za primer dobre prakse. Pri tem se osredotočim na ciljno skupino mladih, ki dandanes težko najdejo zaposlitev.

2.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZA

Skozi diplomsko delo me spremljata naslednji raziskovalni vprašanji:

1. ali je projekt »Tovarna dela – vstop v svet dela« omogočil zaposlitve mladim, kot je bilo predvideno,
2. ali projekt »Tovarna dela – vstop v svet dela« tudi po končanem financiranju iz Evropskega socialnega sklada ohranja zaposlitev za ranljivo skupino mladih.

V skladu s postavljenima raziskovalnima vprašanjema sem postavila **hipotezo**, ki pravi, da se Evropski socialni sklad in projekti, financirani iz omenjenega sklada, kažejo kot primeri dobre prakse v Republiki Sloveniji.

2.3 RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE

Raziskovalne metode in tehnike po Maychrzakovi (1984, 66) zagotavljajo številne prednosti in povečujejo veljavnost študije ter dodaten vpogled, ki ga ena sama metoda nikakor ne bi mogla zagotoviti.

V diplomskem delu zato uporabim naslednje metode in tehnike:

- zbiranje virov: pred začetkom pisanja sem zbrala in pregledala obstoječo literaturo o izbrani tematiki;
- deskriptivno metodo: uporabim jo pri predstavitvi relevantnih teoretičnih izhodišč;
- analizo in interpretacijo primarnih virov: pri pisanju diplomskega dela uporabim in analiziram primarne vire, kot so uredbe, pogodbe in pravilniki. Ti primarni viri in njihova obdelava mi zagotovijo točnost in natančnost podatkov;
- analizo in interpretacijo sekundarnih virov: z njuno pomočjo zberem temeljne podatke in jih uporabim za prikazovanje zbranih informacij. Gre za pregled knjig in zbornikov;
- pregled in interpretacijo relevantnih internetnih virov: na uradnih spletnih straneh pridobim zelo veliko relevantnih informacij in podatkov;
- študijo primerov: diplomsko delo temelji na študiji primera, in sicer projekta »Tovarna dela – vstop v svet dela«;
- analizo družboslovnega intervjuja: slednjega opravim s skrbnico projekta »Tovarna dela – vstop v svet dela« Urško Kavčič, zaposleno na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve.

2.4 ZGRADBA DIPLOMSKEGA DELA

Diplomsko delo je razdeljeno na dva dela. Prvi, teoretični del vsebuje pregled in opis temeljnih pojmov in podatkov, potrebnih za razumevanje izbrane problematike. Sestavljen je iz več podpoglavij, ki predstavljajo oblikovanje javnih politik, njihovo implementaciji, kohezijsko politiko, Evropski socialni sklad in ne nazadnje Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva.

Drugi del oziroma tako imenovani empirični del je namenjen analizi implementacije projekta »Tovarna dela – vstop v svet dela«. Pri tem rdečo nit predstavljata raziskovalni vprašanji in hipoteza, postavljeni na začetku raziskovanja.

Diplomsko delo zaključim s sklepnimi ugotovitvami, pri čemer povzamem tudi odgovore na raziskovalni vprašanji in preverim veljavnost hipoteze.

3 TEORETIČNA IZHODIŠČA

3.1 PROCES OBLIKOVANJA JAVNIH POLITIK

Javnpolitični proces je kompleksen in dolgotrajen ter zajema raznorazne dejavnosti, v katere so vključeni igralci z državne in nedržavne ravni.

Na področju javnpolitične analize se je oblikovalo več idealnih modelov, najbolj smiselni za uporabo v diplomskem delu pa se mi zdi procesni model, ki javnpolitični proces deli na zaporedje časovno in vsebinsko ločenih faz (Howlett in Ramesh 1995, 9).

Fink-Hafner (2002, 17) loči pet faz javnpolitičnega procesa:

1. identifikacijo javnpolitičnih problemov in oblikovanje dnevnega reda. Zavedati se je treba javnpolitičnega problema in ga uvrstiti na dnevni red pristojnih odločevalcev;
2. oblikovanje alternativnih rešitev. Odločevalci oblikujejo različne predloge za rešitev problema;
3. uzakonitev ali legalizacijo javnpolitične odločitve. Odločevalci izmed alternativnih možnosti izberejo pravo in jo uzakonijo;
4. izvajanje ali implementacijo javne politike;
5. vrednotenje ali evalvacijo javne politike.

V diplomskem delu se osredotočim na četrto fazo javnpolitičnega procesa – implementacijo, ki ji več pozornosti posvetim v naslednjem poglavju.

3.1.1 Implementacija (izvajanje) javnih politik

Implementacija javnih politik je bila v politologiji dolga leta zapostavljena in se ji ni posvečalo velike pozornosti. Prav tako je veljalo prepričanje, da je proces tako kompleksen, da ga ni mogoče samostojno proučevati (Grdešič 1995, 104; Hill in Hupe 2002, 36).

Zadeva se je spremenila v začetku sedemdesetih let dvajsetega stoletja, ko je implementacija javnih politik pridobila nov zagon in pomen (Lajh 2007, 156).

Proces implementacije ali izvajanja javnih politik obsega dejavnosti vladnih in nevladnih igralcev, vsi pa so usmerjeni k doseganju skupnih ciljev (Van Meter in Van Horn 1975, 447). Gre za izvajanje javnopolitičnih odločitev, navadno sprejetih v obliki pravil. V fazi implementacije gre za niz dejavnosti, s katerimi se javna politika izvaja – vložek (input) pretvori v proizvod (output) (Lajh 2007, 158).

3.1.2 Dva pristopa proučevanja implementacije javnih politik

Literaturo, ki govori o implementaciji, je v zadnjih letih mogoče razdeliti skladno z dvema pristopoma proučevanja (Lajh 2007, 159):

- »od zgoraj navzdol« ali angl. *top-down* pogled;
- »od spodaj navzgor« ali angl. *bottom-up* pogled.

Tabela 3.1: Primerjava pristopov implementacije javnih politik

	Od zgoraj navzdol	Od spodaj navzdol
Začetna točka proučevanja	Vladne odločitve	Vzpostavljena lokalna struktura za implementacijo
Prepoznavanje ključnih javnopolitičnih igralcev v procesu	Od vladnega k zasebnemu sektorju	Od spodaj navzgor –vladni in zasebni sektor hkrati
Merila za vrednotenje	Jasno določena; ocena doseganja formalno zastavljenih ciljev	Niso jasno določena; na kar koli se analitik osredotoči in je povezano z javnopolitičnim problemom
Namen proučevanja	Kako javnopolitični igralec vodi sistem za doseg načrtovanih javnopolitičnih rezultatov	Interakcije med številnimi javnopolitičnimi igralci v javnopolitičnem omrežju

Vir: Sabatier (1997, 282).

3.1.3 Pogoji za popolno implementacijo

Narava problema je tista, ki vpliva na implementacijo javne politike, vendar ne smemo zanemariti vplivov socialnega, ekonomskega, tehnološkega in političnega konteksta (Howlet in Ramesh 1995, 156–157). Pa vendar – ali je popolna implementacija javnih politik sploh mogoča?

Hogwood in Gunn (1984, 198–206) pravita, da idealna implementacija ni mogoča. Da pa bi lahko govorili o njej, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

1. odsotnost negativnih zunanjih dejavnikov, ki bi lahko vplivali na javnopolitične igralce, pristojne za implementacijo;
2. zagotoviti je treba dovolj časa in zadostne vire za implementacijo javne politike;
3. zagotoviti je treba pravšnjo in zadostno kombinacijo virov;
4. javna politika, ki se izvaja, mora temeljiti na teoriji vzroka in posledice;
5. odnos med vzrokom in posledico mora biti čim bolj neposreden;
6. število odnosov odvisnosti mora biti minimalno;
7. potrebno je razumevanje in soglasje glede ciljev;
8. naloge morajo biti jasno določene in se izvajati v natančnem zaporedju;
9. zagotovljeni morata biti učinkovita komunikacija in koordinacija.

3.2 KOHEZIJSKA POLITIKA

Svet Evropske unije je z namenom krepitev gospodarske in socialne kohezije razširjene Evropske unije in zmanjšanja neskladij med stopnjami razvitosti različnih regij in zaostalostjo najmanj razvitih regij ustanovil različne sklade, Evropsko investicijsko banko in še nekatere druge obstoječe finančne instrumente (Svet Evropske unije 2006).

Zgoraj omenjena prizadevanja Evropske skupnosti poimenujemo z izrazom kohezijska politika, ki je zasnovana kot razvojna politika, ki temelji na investicijskih transferjih, katerih glavni cilj je pospeševanje rasti in zagotavljanje enakih priložnosti celotni Evropski uniji (Mulec 2008, 11).

Kohezijsko politiko ureja splošna uredba, ki je prilagojena trenutno veljavnemu programskemu obdobju. Za programsko obdobje, ki proučujem v diplomskem delu, to ureja

Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999.

Tabela 3.2: Kohezijska politika skozi čas

Leto	Dogodek
1957	Ustanovitev EGS z Rimsko pogodbo
1958	Ustanovitev Evropskega socialnega sklada in Evropskega kmetijskega, usmerjevalnega in jamstvenega sklada
1957	Ustanovitev Evropskega sklada za regionalni razvoj
1986	Podpis Enotne evropske listine (postavila je osnove prave kohezijske politike)
1989–1993	Strukturnim skladom povečali sredstva
1992	Pogodba o Evropski uniji. V veljavo stopi leta 1993.
1994–1999	Evropski svet poveča sredstva kohezijske politike. Nameni ji tretjino evropskega proračuna. Oblikujejo Sklad za ribištvo.
1997	Z Amsterdamsko pogodbo se poudari pomen skupnega delovanja v boju proti brezposelnosti.
2000–2006	Ustanovitev ISPA in SAPARD, ki skupaj s programom PHARE spodbujajo ekonomski in socialni razvoj držav pristopnic vzhodne in srednje Evrope.
2007–2013	Programsko obdobje 2007–2013
2014–2020	Strategija EU 2020 – desetletna strategija gospodarske rasti Evropske unije

Vir: Mrak (2004, 33), Strukturni skladi EU v Sloveniji.

3.2.1 Cilji kohezijske politike

Cilja kohezijske politike sta predvsem zmanjševanje regionalnih razlik ter krepitev ekonomske in socialne kohezije na celotnem ozemlju Evropske unije (Lajh 2009, 190).

Cilji kohezijske politike za programsko obdobje 2007–2013 so (Svet Evropske unije 2006):

1. cilj: konvergenca

Cilj je usmerjen v pospeševanje približevanja najmanj razvitih držav članic in regij z izboljšanjem pogojev za rast in zaposlovanje s pomočjo povečevanja in izboljšanja kakovosti naložb v fizični in človeški kapital, razvoja inovacij in družbe znanja, prilagodljivosti na gospodarske in socialne spremembe, varovanja in izboljšanja okolja ter upravne učinkovitosti.

2. cilj: regionalna konkurenčnost in zaposlovanje

Cilj se izvaja zunaj najmanj razvitih regij. Usmerjen je v krepitev konkurenčnosti in privlačnosti regije ter zaposlenosti s predvidevanjem gospodarskih in socialnih sprememb, vključno s spremembami, povezanimi s sprostitev trgovine, s pomočjo povečevanja in izboljševanja kakovosti naložb v človeški kapital, inovacij in spodbujanja na znanju temelječe družbe, podjetništva, varovanja in izboljšanja okolja, izboljšanja dostopnosti, prilagodljivosti delavcev in podjetij ter razvoja skupnih trgov del.

3. cilj: evropsko teritorialno sodelovanje

Ta cilj je usmerjen v krepitev čezmejnega sodelovanja s pomočjo lokalnih in regionalnih skupnih pobud, transnacionalnega sodelovanja s pomočjo ukrepov za spodbujanje integriranega teritorialnega razvoja, povezanega s prednostnimi nalogami Skupnosti, ter krepitev medregionalnega sodelovanja in izmenjave izkušenj na ustrezni teritorialni ravni.

3.2.2 Načela pomoči kohezijske politike

Izvajalci kohezijske politike so zavezani k spoštovanju načel pomoči. Ta načela so (Svet Evropske unije 2006):

- dopolnjevanje, skladnost, usklajevanje in spoštovanje pravnega reda,
- načrtovanje programov,
- partnerstvo,

- teritorialna raven izvajanja,
- sorazmerna intervencija,
- deljeno upravljanje,
- dodatnost,
- enakost med moškimi in ženskami ter nediskriminacija,
- trajnostni razvoj.

3.2.3 Izvajalci ciljev kohezijske politike

Sredstva kohezijske politike so osredotočena na regije, gospodarske sektorje in skupine prebivalstva, ki se ukvarjajo z največjimi zaostanki v razvoju (Lajh 2009, 190). K doseganju treh ciljev kohezijske politike, opisanih v predhodnem poglavju, pa prispevajo različni skladi. Posamezni sklad opravlja naloge, ki sodijo k doseganju cilja kohezijske politike – skladi pa so opisani v nadaljevanju.

Kohezijski sklad

Kohezijski sklad je poseben sklad Evropske unije (v nadaljevanju EU), ki deluje v okviru regionalne oziroma kohezijske politike EU. Njegova naloga je pomoč državam članicam, ki morajo velik del sredstev nameniti za izboljšanje okolja in razvoj prometne infrastrukture. Je finančni instrument kohezijske politike EU, s katero EU spodbuja in podpira razvoj držav članic. Kohezijski sklad prispeva k zmanjševanju razlik v razvitosti oziroma zmanjševanju ekonomskih in socialnih neskladij med državami članicami EU ter tako vpliva na bolj uravnotežen razvoj EU kot celote (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji).

Sklad je bil ustanovljen leta 1994 z Maastrichtsko pogodbo, pomoč sklada pa se dodeljuje na področju okolja, prometa in trajnostne rabe energije (Svet Evropske unije 2006). V skladu z merili za sofinanciranje iz Kohezijskega sklada je do pomoči iz omenjenega sklada upravičen le javni sektor. Za sklad velja, da je teritorialna osnova država članica EU in ne regija (Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko).

Evropski sklad za regionalni razvoj

Evropski sklad za regionalni razvoj je namenjen krepitvi ekonomske in socialne kohezije ter pomoči pri odpravljanju največjih razvojnih neravnovesij v regijah Skupnosti. Ta sklad prispeva k zmanjševanju raznolikosti med stopnjami razvitosti različnih regij. Osredotoča se na regije z najbolj omejenimi možnostmi, vključno s podeželskimi in mestnimi območji, nazadujočimi industrijskimi regijami in območji z geografskimi in naravnimi ovirami (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji).

Sredstva sklada so namenjena za (Evropski Parlament in Svet 2006a):

- produktivne naložbe, ki prispevajo k ustvarjanju in ohranjanju trajnih delovnih mest,
- naložbe v infrastrukturo,
- razvoj endogenega potenciala z ukrepi, ki podpirajo regionalni in lokalni razvoj,
- tehnično pomoč.

Evropski socialni sklad

Evropski socialni sklad je najstarejši med strukturnimi skladi, saj je bil ustanovljen že leta 1957 z Rimsko pogodbo. Ustanovljen je bil z namenom zmanjševanja razlik v bogastvu in življenjskih standardih v državah članicah EU in regijah ter spodbujanja gospodarske in socialne kohezije. Izvaja se v skladu z Evropsko strategijo zaposlovanja, njegov glavni namen pa je spodbujanje zaposlovanja v EU (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji).

Evropski socialni sklad je osredotočen na štiri ključna področja (Evropski Parlament in Svet 2006b):

- povečevanje prilagodljivosti delavcev in podjetij,
- povečevanje dostopa do zaposlitve in udeležbe na trgu dela,
- krepitev socialne vključenosti z bojem proti diskriminaciji in omogočanjem lažjega dostopa do trga dela osebam, ki so na kakršen koli način prikrajšane,
- spodbujanje partnerstva za reforme na področjih zaposlovanja in vključevanja.

Evropski socialni sklad podrobneje opišem v naslednjem poglavju.

3.3 EVROPSKI SOCIALNI SKLAD

Leta 1951 so evropske države – Francija, Zahodna Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg – podpisale Pariško pogodbo in ustanovile Evropsko skupnost za premog in jeklo (v nadaljevanju ESPJ). Eden od rezultatov Pogodbe ESPJ, Sklad ESPJ za preusmerjanje in premeščanje delavcev, je bil predhodnik ESS (Evropski socialni sklad).

Kasneje, leta 1957, je bil kot prvi izmed današnjih strukturnih skladov ustanovljen Evropski socialni sklad (ESS). Njegova glavna naloga je bila spodbujati nastanek skupnega trga z izboljšanjem možnosti zaposlovanja za delavce (Mrak 2004, 39).

Danes je glavni namen Evropskega socialnega sklada predvsem preprečevanje brezposelnosti, spodbujati aktivno iskanje zaposlitve brezposelnih ter vključevanje odrinjenih skupin na trg dela. Te cilji se dosegajo predvsem s financiranjem programov in aktivnosti, namenjenih izobraževanju in usposabljanju delavcev ter pripravi delavcev in delodajalcev na nove razvojne izzive (Mrak 2004, 39).

Zakonodaja za obdobje 2007 – 2013 upošteva sledeče izzive s katerimi se EU danes sooča:

- obstoj precejšnjih neskladij v zaposlovanju, socialne razlike in vrzeli na področju znanja in kvalifikacij ter pomanjkanje delovne sile;
- pospešeno gospodarsko in socialno prestrukturiranje zaradi globalizacije ter razvoja gospodarstva, temelječega na znanju;
- demografske spremembe, katerih posledici sta zmanjševanje in staranje delovne sile (Mulec 2008, 36).

3.4 OPERATIVNI PROGRAM RAZVOJA ČLOVEŠKIH VIROV

Slovenska strategija za financiranje iz ESS ima preprost cilj: vlagati v ljudi in s tem doseči bolj konkurenčno gospodarstvo z manj regionalnimi razlikami, višjo stopnjo zaposlenosti, boljšo socialno vključenost in višji življenjski standard (Evropski socialni sklad).

Namen slovenskega operacijskega programa za financiranje iz ESS pod naslovom »Razvoj človeških virov v obdobju 2007–2013« je vlaganje v ljudi in s tem pospeševanje inovativnosti, zaposljivosti in gospodarske rasti, s čimer bi zagotovili visoko stopnjo

zaposlenosti, socialne vključenosti in zmanjšanje regionalnih razlik, kar vodi k višjemu življenjskemu standardu (Evropski socialni sklad).

3.5 ENAKOST MOŽNOSTI IN SPODBUJANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI

Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti je ena izmed petih prednostnih osi slovenskega operacijskega programa za financiranje iz ESS pod naslovom »Razvoj človeških virov v obdobju 2007–2013« (Evropski socialni sklad).

Boju proti diskriminaciji na trgu dela, v sistemu izobraževanja in v družbi ter zmanjšanju socialne izključenosti in spodbujanju enakih možnosti so namenjena tri področja delovanja. Prvič, podprte so socialne in druge inovativne oblike podjetništva, ki ustvarjajo nova delovna mesta in širijo socialne storitve za ogrožene skupine prebivalstva. Drugič, med mladimi se spodbuja enake možnosti in socialno vključenost, kar še posebno velja za sisteme izobraževanja in usposabljanja. Tretjič, inovativni ukrepi povečujejo zavedanje javnosti o enakih možnostih kot tudi pozitivnih vrednotah in delodajalce spodbujajo k opuščanju diskriminacijskih postopkov pri zaposlovanju (Evropski socialni sklad).

3.6 JAVNI RAZPIS ZA SPODBUJANJE RAZVOJA SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA

Republika Slovenija, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je leta 2009 objavilo Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva v okviru 4. razvojne prioritete »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in 4.1 prednostne usmeritve »Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti« Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013. Na javni razpis se je prijavilo 39 prijaviteljev (Priloga A).

Razpisana sredstva so zadostovala za 9 najbolj ocenjenih projektov, ki so se s svojimi načrti in idejami najbolj približali zastavljenemu cilju – razvoju socialnega podjetništva v Sloveniji. Izbrani prijavitelji so s predlaganimi projekti posegli na zelo različna področja. Določeni projekti so bili zelo inovativni, kar pomeni, da še ni bilo storjenega veliko v tej smeri, medtem ko so drugi nadgrajevali dejavnosti, ki se že razvijajo in izvajajo. V vseh projektih, ki so bili izbrani, se je zaposlovalo ranljive ciljne skupine, med katerimi je bil največji poudarek na zaposlovanju mladih do 25. leta starosti (Priloga A).

V empiričnem delu se podrobneje osredotočim na enega izmed 9 izbranih upravičencev, in sicer na družbo Centerkonturo s projektom »Tovarna dela – vstop v svet dela« in poskušam dokazati, da se izvajanje ESS v Sloveniji kaže kot primer dobre prakse, saj mladim pomaga najti zaposlitev in jim tako omogoča lepšo prihodnost.

4 EMPIRIČNI DEL

4.1 CENTERKONTURA: »TOVARNA DELA – VSTOP V SVET DELA«

Na Javnem razpisu za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve RS je bila družba Centerkontura, d. o. o., Ljubljana skupaj s partnerjema Vzgojno-izobraževalnim zavodom Višnja Gora in društvom DSP Center izbrana za izvajanje projekta »Tovarna dela – vstop v svet dela«, ki prispeva k reševanju problema socialne izključenosti in zaposlovanja za skupino mladih od 17 do 25 let. Projekt delno financira ESS in se je začel izvajati 1. novembra 2009. Posredniško telo je zagotovilo namenska sredstva evropske kohezijske politike v višini 249.201,00 EUR, od tega (DSP Center):

- iz sredstev ESS 211.820,85 EUR, kar predstavlja 85 % celotnih upravičenih javnih izdatkov za upravičene stroške operacije PP 6885 – Enake možnosti in socialna vključenost - ESS – 07-13 – EU;
- iz sredstev slovenske udeležbe 37.380,15 EUR, kar predstavlja 15 % celotnih upravičenih javnih izdatkov za upravičene stroške operacije PP 9408 – Enake možnosti in socialna vključenost – ESS – 07-13 – slovenska udeležba.

Namen projekta je bil usposobiti in zaposliti ter pomagati mladim ranljivim ciljnim skupinam, ki jih ogrožajo procesi in mehanizmi dezintegracije, socialne izključenosti in delinkventno obnašanje zaradi šolske neuspešnosti, nezaposlenosti ali osebnih stisk. Osnovni cilj projekta pa je bil priprava, ustanovitev in zagon socialnega podjetja »Tovarna dela« z gostinsko dejavnostjo (DSP Center).

S projektom so želeli začeti razreševati problem socialne izključenosti in zaposlovanja ranljive ciljne skupine mladih, starih med 17 in 25 let, ki jim je ali jim grozi nevarnost prehoda v dolgotrajno brezposelnost in s tem socialno izključenost.

V ljubljanski regiji je kar četrtina vseh brezposelnih mlajših oseb, od tega se jih 2/3 iz ranljive skupine nikoli ne zaposli. Ti mladostniki so bili v vzgojne zavode nameščeni s strani centrov za socialno delo ali sodišč (DSP Center.).

Specifični cilji projekta (DSP Center):

- prispevati k zmanjšanju diskriminacije ciljne skupine na trgu dela in tako zmanjšati socialna tveganja za eno najbolj ranljivih skupin mladih;
- razviti in zagnati trajno storitev in dejavnost gostinstva po načelih socialne ekonomije;
- usposobiti 20 mladih, ki nimajo zadostne izobrazbe ali pa so opustili šolanje, za samostojno življenje in opravljanje poklica ter jim pomagati;
- ustvariti 5 novih delovnih mest za težje zaposljive ciljne skupine ter mladim s čustvenimi in vedenjskimi motnjami omogočiti delo v organiziranem delovnem procesu;
- s primerom dobre prakse v Sloveniji promovirati potrebo po razvoju socialnega podjetništva.

4.2 IMPLEMENTACIJA PROJEKTA »TOVARNA DELA – VSTOP V SVET DELA«

Proces implementacije oziroma izvajanja javnih politik je izredno pomemben del javnopolitičnega procesa. Gre za dejavnosti vladnih in nevladnih igralcev, usmerjenih k doseganju ciljev, opredeljenih v fazi oblikovanja javnih politik (Van Meter in Van Horn v Lajh 2006, 81). Je faza javnopolitičnega procesa, kjer se predhodne teorije odločevalcev, izbira instrumentov in viri preverjajo še v stvarnosti (Dimitrakopoulos in Richardson v Klepec 2007, 20).

Faza implementacije dodaja pomembno razsežnost k razumevanju javnopolitičnega procesa. Pove pa nam predvsem kako neki proces uspeva pri prevajanju cilja v konkretne učinke delovanja javne politike (Lajh 2006, 82).

V nadaljevanju diplomskega dela se bom ukvarjala z analizo implementacije projekta in ugotavljala ali je bila le-ta v tem primeru uspešna.

Spodnje ugotovitve in podatke sem pridobila med opravljanjem prakse na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, v poročilih o izvajanju projekta »Tovarna dela – vstop v svet dela«, dostopnih v arhivu Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, in jih zaradi zaupne narave ne morem priložiti kot priloge k diplomskemu delu.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je 12. 6. 2009 objavilo Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva. Predmet javnega razpisa je bilo spodbujanje dostopa do usposabljanja in zaposlovanja ranljivim skupinam z razvojem socialnega podjetništva.

Na javni razpis se je s projektom »Tovarna dela – vstop v svet dela« (v nadaljevanju TD VSD) kot vlagatelj, nosilec projekta, prijavila Centerkontura, družba za svetovanje, socialni razvoj, usposabljanje in založništvo, d. o. o., v sodelovanju s partnerjema Vzgojno-izobraževalnim zavodom Višnja Gora in DSP Centrom – društvom za razvoj socialnih programov in socialnega podjetništva.

Na podlagi predloga strokovne komisije, ki je ocenjevala vloge, je bil projekt TD VSD 12. 10. 2009 izbran za sofinanciranje. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije je kot posredniško telo 2. 11. 2009 z nosilcem projekta Centerkonturo kot upravičencem sklenilo Pogodbo o sofinanciranju izvedbe projekta »Tovarna dela – vstop v svet dela«. Skupna vrednost sofinanciranja projekta po pogodbi je bila 249.201,00 evrov.

4.2.1 Namen in cilji projekta

S projektom TD VSD so želeli začeti razreševati problem socialne izključenosti in zaposlovanja ranljive ciljne skupine mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, starimi med 17 in 25 let, ki jim je oziroma jim grozi nevarnost prehoda v dolgotrajno brezposelnost in s tem socialna izključenost.

Osnovni namen projekta je bil priprava, ustanovitev in zagon socialnega podjetja z gostinsko dejavnostjo, ki bi zaposlovalo in nudilo pomoč mladim, ki so socialno izključeni iz družbe ali kako drugače oddaljeni od trga dela.

Specifični cilji projekta iz prijave na javni razpis so bili:

- preprečiti diskriminacijo ciljne skupine na trgu dela in tako zmanjšati socialna tveganja za eno najbolj ranljivih skupin mladih;
- razviti in zagnati trajno storitev in dejavnost gostinstva po načelih socialne ekonomije;
- usposobiti 20 mladih, ki nimajo zadostne izobrazbe ali pa so opustili šolanje, za samostojno življenje in opravljanje poklica ter jim pomagati;

- ustvariti 5 novih delovnih mest za osebe iz ranljive ciljne skupine oziroma mladim s čustvenimi in vedenjskimi motnjami omogočiti delo v organiziranem delovnem procesu;
- s primerom dobre prakse v Sloveniji promovirati potrebo po razvoju socialnega podjetništva.

Začetek izvajanja projekta je bil novembra 2009, zaključek pa konec oktobra 2011.

4.2.2 Rezultati projekta

Družba Centerkontura si je pred začetkom izvajanja zastavila zgoraj omenjene cilje in predvidene rezultate projekta. Poudariti je treba, da so vse glavne cilje tudi uresničili.

Rezultati projekta so:

- usposobili so 14 mladih oseb iz ranljive ciljne skupine. Te osebe so tako pridobile nacionalne poklicne kvalifikacije;
- omogočili so enoletno zaposlitev 5 mladim, ki so se praktično spoznali z delom gostinske dejavnosti;
- vključeni mladi so pridobili nacionalno poklicno kvalifikacijo za poklica pomočnik kuharja in pomočnik natararja;
- oblikovali so program 360-urnega usposabljanja za poklica pomočnik kuharja in pomočnik natararja;
- izvedli so najem in adaptacijsko-investicijska dela lokala za gostinsko dejavnost na izbrani lokaciji;
- izvedli so delavnice za umestitev lokala z gostinsko dejavnostjo v lokalno okolje;
- nakupili so vso potrebno opremo za gostinsko dejavnost;
- ustanovljeno je bilo novo socialno podjetje – Gostilna dela;
- oblikovali so logotip projekta in logotip podjetja Gostilna dela;
- oblikovali in vodili so spletno stran projekta;
- izvedli so program strokovnega spremljanja usposabljanja mladih in prezaposlovanja vključenih na trg dela;
- pripravili in izdali so promocijski material;
- javnost so obveščali o projektu in ga s tem promovirali;

- uspešno so upravljali in vodili administrativno podporo projekta.

4.2.3 Vključenost ranljive ciljne skupine

Kot že omenjeno, je bil osnovni cilj projekta usposobitev, zaposlitev in pomoč ranljivi ciljni skupini, in sicer mladim s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki jih ogrožajo procesi in mehanizmi dezintegracije, socialne izključenosti in delinkventno obnašanje zaradi šolske neuspešnosti, nezaposlenosti ali osebnih stisk.

Podatki kažejo, da stopnja brezposelnosti mladih v ljubljanski regiji dosega kar četrtnino vseh brezposelnih in da še vedno raste. Med ranljivimi ciljnimi skupinami mladine s čustvenimi in vedenjskimi motnjami sta kar 2/3 mladih, ki nikoli ne dobijo službe. Gre za skupino mladostnikov med 17. in 25. letom, ki so jih v vzgojne zavode namestili centri za socialno delo ali sodišča.

Celoten postopek opredelitve ranljive ciljne skupine in nabora kandidatov za vključitev v projekt TD VSD je potekal po načrtovanih korakih. Nabor kandidatov za usposabljanje je potekal od januarja do junija 2010. Zaposlitev v okviru projekta pa je trajala od novembra 2010 do konca oktobra 2011.

4.2.4 Vključitev v usposabljanje

Najprej so izvedli nabor iz ranljive ciljne skupine mladih z vedenjskimi in čustvenimi težavami, ki je potekal z vrsto težav, saj animacija zaradi pomanjkljive evidence prek centrov za socialno delo ni bila uspešna. K sodelovanju za nabor mladih iz ciljne skupine so januarja 2010 povabili 18 centrov za socialno delo. Odziv kandidatov za sodelovanje v projektu je bil sprva zelo majhen. Na prvo srečanje se je odzval zgolj en kandidat. Tako so bile nujno potrebne dodatne aktivnosti, ki bi bolj motivirale potencialne mladostnike iz ranljive ciljne skupine

V nabor in kot pomoč so nato vključili Zavod RS za zaposlovanje, Območno službo Ljubljana. Potrebni je bilo več informativnih sestankov, na katerih se je za vključitev v projekt motiviralo brezposelne osebe, stare od 17 do 25 let, mlade iskalce zaposlitve.

14. maja, 29. maja in 3. junija 2010 so na sedežu Zavoda RS za zaposlovanje, Območne službe Ljubljana, organizirali predstavitev projekta TD za mlade iskalce zaposlitve. Na organizirano predstavitev je v treh srečanjih prišlo 120 povabljenih kandidatov iz ranljive ciljne skupine. Vsi kandidati so na predstavitvi izpolnili kratek vprašalnik, ki je zajemal osnovne podatke o kandidatu, dokončano izobrazbo in zadnjo zaposlitev kandidata. Kandidati so tudi podali svoje izjave o projektu TD in na lestvici 1–5 izrazili zanimanje za vključitev.

Končni rezultat nabora je bil 22 kandidatov, zainteresiranih za usposabljanja in povabljenih k podpisu pogodbe za vključitev v usposabljanje.

Vsi kandidati, ki so izpolnili vprašalnik, so bili nato pisno vabljeni na organiziran dodatni individualni motivacijski razgovor na sedežu prijavitelja projekta TD. Razgovori s kandidati so potekali 26., 27. in 28. maja ter 1. in 2. julija 2010. Individualnega motivacijskega razgovora se je udeležilo 26 od 40 vabljenih kandidatov. Posebna komisija, sestavljena iz strokovnih delavcev VIZ Višnja Gora, je za vključitev v usposabljanje predlagala 21 kandidatov, 5 kandidatov pa je izločila, ker zaradi previsoke starosti niso ustrezali kriterijem, določenim s projektom. Pozneje se je vključil še en kandidat. Torej je bilo k podpisu tripartitne pogodbe o vključitvi brezposelne osebe v aktivnost usposabljanja konec julija 2010 povabljenih 22 kandidatov iz ranljive ciljne skupine.

Dejansko je nato le 14 kandidatov podpisalo pogodbe o vključitvi brezposelne osebe v aktivnost usposabljanja in se vključilo v aktivnost usposabljanja v okviru projekta TD VSD. Razlogi kandidatki oziroma kandidatov za to, da niso podpisali pogodbe, so bili različni. Nekateri so si premislili, drugi brez razloga niso prišli na podpis pogodbe, nekateri pa niso izpolnjevali pogojev za zaključitev pogodbe.

Vsi kandidati, ki so podpisali pogodbe, so nato pred usposabljanjem opravili zdravniške preglede pri pooblaščenih organizaciji ZVD Zavod za varstvo pri delu in na sedežu prijavitelja projekta še tečaj iz varstva pri delu.

Komisiji, ki sta bili imenovani s strani Državnega izpitnega centra – RIC, sta 5. novembra 2010 na sedežu izvajalca usposabljanja VIZ Višnja Gora pregledali osebne mape udeležencev, ki so jih kandidati pripravili po navodilih svetovalke. Komisije so ugotovile, da so vsi kandidati z dozdejšnjim usposabljanjem v celoti zadostili zahtevam v skladu s

katalogom znanj in jim bodo v zakonitem roku izdani certifikati o nacionalni poklicni kvalifikaciji.

Kandidati so na podlagi zbranih dokazil in potrdil o dotakratnem delu in uspešno končanem usposabljanju prejeli certifikat o nacionalni poklicni kvalifikaciji. 9 udeležencev je tako pridobilo certifikat za pomočnike kuharjev, 5 udeležencev pa certifikat za pomočnike natakarjev.

4.2.5 Vključitev v zaposlitev

Glavne kriterije za vključitev v zaposlitev so predstavljali zanimanje kandidatov za delo, motivacija za izobraževanje in pripravljenost za soustvarjanje dolgoročno uspešne gostilne s kakovostno ponudbo za goste.

Izmed oseb, vključenih v program usposabljanja, je bilo izbranih 5 mladih, ki so dobili delo in zaposlitev pri projektu od 1. novembra 2011 do 31. oktobra 2011.

Značilnosti skupine 5 oziroma 6 mladih, ki so bili vključeni v zaposlitev, si: stari do 24 let in so brez poklicne izobrazbe, imajo II. stopnjo izobrazbe.

Vsi mladi, ki so bili zaposleni pri projektu oziroma vključeni v projekt, so pokazali določene značilnosti disocialnega vedenjskega sindroma. To je vedenje, ki ni skladno s prevladujočimi normami in pričakovanji širšega socialnega okolja ter je za to okolje moteče.

Za usposabljanje in uspešno delo s tako skupino mladostnikov je zelo pomembno naslednje:

- ustrezno visoka pričakovanja glede dela in vedenja,
- ločevanje ocenjevanja njihove uspešnosti in sprejemanja njih kot oseb,
- ločevanje njihovih sposobnosti in delovne discipline,
- posluš za njihove potrebe – ugodno delovno okolje in dobri odnosi med sodelavci in nadrejenimi,
- spodbujanje interesov,
- krepitev delovnih navad in
- vključevanje v različne dejavnosti.

4.2.6 Usposabljanje mladih

Usposabljanje in izobraževanje mladih je bilo namenjeno pridobitvi osnovnih znanj za delo v gostinski dejavnosti. Poudarek programa usposabljanja je bil na praktičnem delu, zasnovanem v obliki vaj in delavnic, dopolnjevala pa so ga tudi predavanja na teme gostinstva, komuniciranja in poslovanja.

4.2.7 Program usposabljanja in izobraževanja

Program usposabljanja in izobraževanja v obsegu 360 ur je bil pripravljen do maja 2010. Pri Državnem izpitnem centru je bila pridobljena odločba o izpolnjevanju pogojev za izvajanje postopkov za ugotavljanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ki omogoča večje zaposlitvene možnosti mladim, vključenim v usposabljanje. VIZ Višnja Gora je bil vpisan v register izvajalcev nacionalne poklicne kvalifikacije za poklice dietni kuhar, pomočnik kuharja in pomočnik natararja.

Glede na predvideno strukturo izbrane skupine je bil program usposabljanja izveden v 12 tednih s predvideno največjo povprečno obremenitvijo 24 ur tedensko v 4 dneh.

Vsebine programa so bile povzete iz programov rednega izobraževanja in so bile zajete v treh modulih. Dva modula sta bila v obeh programih, in sicer: Osnove v gostinstvu, obsegajoč 180 oziroma 160 ur, in Komuniciranje in poslovanje, obsegajoč 60 oziroma 80 ur. Pri pomočniku kuharja je bil še modul Priprava posameznih skupin jedi. Pri pomočniku natararja pa modul Postrežba obrokov in pijač, oba v obsegu 120 ur.

Teoretično in praktično usposabljanje je potekalo na sedežu VIZ Višnja Gora v Višnji Gori. Več kot dve tretjini vsebin sta potekali ob praktičnem usposabljanju in delu v zavodskih učnih delavnicah in delno tudi v zavodski kuhinji.

4.2.8 Usposabljanje in izobraževanje

Usposabljanje in izobraževanje oseb iz ranljive ciljne skupine se je začelo 2. avgusta 2010 in zaključilo 28. oktobra 2010. Aktivnost je bila izvedena korektno in v predvidenem obsegu. Na

usposabljanju je bilo skupaj 14 mladih oseb, od tega sta bila 2 udeleženca iz ranljive ciljne skupine mladih z vedenjskimi in čustvenimi težavami, ostali pa so bili mladi iskalci zaposlitve.

Zdravstveni pregled je opravilo vseh 14 oseb. Veliko težav je bilo pri pridobivanju vse dokumentacije in podpisovanju pogodb o usposabljanju mladih ter pri spremljanju usposabljanja, a so vsi udeleženci uspešno končali usposabljanje in pridobili certifikat nacionalne poklicne kvalifikacije za poklica pomočnik kuharja in pomočnik natararja.

V okviru projekta TD VSD so tako usposobili 14 mladih, ki nimajo zadostne izobrazbe ali pa so opustili šolanje za opravljanje poklica. Mladim, ki so bili vključeni v program usposabljanj, so pomagali pri pridobitvi osnovnih socialnih in poklicnih veščin za reševanje osebnih stisk, usposabljanje za delo in samostojno življenje. Dobili so nove kakovostno usposobljene gostinske delavce iz ranljive ciljne skupine.

Po končanem usposabljanju je bil izveden izbor 5 oseb iz ranljive ciljne skupine za zaposlitve pri projektu. Za ostalih 9 mladih pa je bila dogovorjena pomoč pri iskanju zaposlitve pri drugih delodajalcih. Pričakovalo se je, da bodo glede na končano usposabljanje bolj konkurenčni na trgu dela. Prav tako jim je vso nadaljnjo pomoč pri iskanju zaposlitve nudil nosilec projekta.

V začetku januarja 2011 so za vseh 9 mladih pripravili delavnico »Kako do zaposlitve?«. Predstavili so jim načine, kako iskati prosta delovna mesta, kako pripraviti vlogo za prosto delovno mesto in kako se pripraviti za razgovor. Vsi mladi so se udeležili tudi individualnih razgovorov, katerih namen je posameznikom pomagati prepoznati svoje prednosti in slabosti ter s tem povečati konkurenčnost na trgu dela.

Glede na oceno iz teh razgovorov so v postopkih posredovanja dela in zaposlitve za udeležence usposabljanja sodelovali tudi drugi strokovnjaki za obravnavo ranljivih oseb ter oseb s področja zaposlitvene in poklicne rehabilitacije. Za 4 osebe so začeli s postopkom za pridobitev statusa invalida, 3 udeleženci so bili kasneje vključeni v zaposlitveno rehabilitacijo, 1 od udeleženk se je odločila, da nadaljuje šolanje, in se vpisala na srednjo frizersko šolo. 2 izmed udeležencev pa sta si sama poiskala zaposlitev v gostinstvu

Projekt se je izkazal kot izredno pozitiven. Tudi po koncu razpisa in črpanja sredstev iz ESS se osebam iz ranljive ciljne skupine nudi zaposlitev. Prav tako pa osebam, ki zaposlitve niso ohranile, nudijo pomoč pri iskanju nove. Najpomembnejše pa je, da so osebe, ki sicer morda ne bi nikoli našle zaposlitve, postale bolj samozavestne, polne novega znanja in izkušenj, ki jim bodo pomagale k lažjemu življenju.

5 ZAKLJUČEK

ESS in politike, ki jih ta izvaja, so že več kot pol stoletja prisotni v Evropi in so sčasoma postali del evropskega vsakdanjika. ESS vpliva na veliko področij v našem življenju. Poleg zagotavljanja zaposlovanja pomaga tudi skupinam ljudi, ki so na kakršen koli način socialno izpostavljene oziroma ogrožene.

Ena izmed takih skupin so zagotovo tudi mladi, ki dandanes, v razmerah, v katerih živimo, težko najdejo zaposlitev.

Sredstva ESS načeloma ne veljajo za sredstva za reševanje problematik določene države, pač pa gre za dodatna sredstva, ki jih EU nudi državam članicam. V trenutnem programskem obdobju ESS zagotavlja 85 % vseh sredstev, ostalih 15 % pa zagotavlja država – v našem primeru Republika Slovenija.

V diplomskem delu sem se ukvarjala z javnopolitičnim problemom zaposljivostjo ranljive ciljne skupine – mladostnikov, in financiranjem iz ESS. V empiričnem delu sem opravila analizo implementacije in odgovorila na zastavljeni raziskovalni vprašanji ter poskušala potrditi oziroma ovreči hipotezo.

V diplomski nalogi sem želela prikazati, da gre pri izvajanju ESS in financiranju projektov iz omenjenega sklada v Sloveniji za primer dobre prakse, saj mladim pomaga do zaposlitve. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je leta 2009 objavilo Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva in v ta namen zagotovilo sredstva v višini 2 milijonov EUR. Eden izmed izbranih projektov je bil projekt »Tovarna dela – vstop v svet dela« družbe Centerkontura. Projekt se je izkazal kot izredno pozitiven, saj so uresničili in dosegli vse pričakovane rezultate in cilje. Van Meter in Van Horn (1975, 447) pravita, da proces implementacije javnih politik obsega dejavnosti vladnih in nevladnih igralcev, vsi pa so usmerjeni k doseganju skupnih ciljev. Prav tako pravi tudi Lajh (2007, 158), v fazi implementacije gre za niz dejavnosti s katerimi se javne politike izvajajo – vložek se pretvori v proizvod. Izredno pomembno pa je dejstvo, da so tudi po koncu javnega razpisa nudili zaposlitev določenim osebam iz ranljive ciljne skupine, preostalim pa so pomagali pri

izobraževanju ter iskanju nove zaposlitve. To pomeni, da so mladim po zaslugi projekta za pospeševanje socialnega podjetništva pomagali zaživeti novo, polnejše življenje.

Moje sklepne ugotovitve potrjuje tudi skrbnica projekta Urška Kavčič z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki meni, da gre za uspešne prakse in dobro osnovo za načrtovanje novega javnega razpisa za spodbudo socialnemu podjetništvu. Želijo si še več takšnih primerov uspešne prakse in dati priložnost novim idejam in pobudam, kako socialno ogroženim mladim pomagati do lepše prihodnosti.

6 LITERATURA

1. Arah, Metka. 1995. *Evropska unija: Vizija političnega združevanja*. Ljubljana: Zbirka Preobrazbe.
2. *DSP Center*. Dostopno prek: <http://www.dspcenter.si/> (5. julij 2014).
3. Evropski parlament in Svet. 2006a. *Uredba Evropskega parlamenta in Sveta št. 1080/2006 z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1783/1999*. 2006. Ur. l. L 210. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006R1080:20090610:SL:PDF> (3. julij 2014).
4. --- 2006b. *Uredba Evropskega parlamenta in Sveta št. 1081/2006 z dne 5. julija 2006 o Evropskem socialnem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1784/1999*. 2006. Ur. l. L 210. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006R1081:20060801:SL:PDF> (3. julij. 2014).
5. *Evropski socialni sklad*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/> (5. julij 2014).
6. Fink-Hafner, Danica. 2002. Znanost »o« javnih politikah in »za« javne politike. V *Analiza politik*, ur. Danica Fink-Hafner in Damjan Lajh, 7–28. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Grdešić, Ivan. 1995. *Političko odlučivanje*. Zagreb: Alinea.
8. Hill, Michael in Peter Hupe. 2002. *Implementing Public Policy*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
9. Hix, Simon. 2005. *The Political System of the European Union*. New York, Palgrave: Macmillan.

10. Hogwood, Brian in Lewis Gunn. 1984. *Policy Analysis for the Real World*. Oxford: Oxford University Press.
11. Howlett, Michael in M. Ramesh. 1995. *Studying Public Policy. Policy Cycles and Policy Subsystems*. Toronto, New York, Oxford: Oxford University Press.
12. Klepec, Vesna. 2007. *Problemi implementacije priporočenih skupnih evropskih politik – primer resolucije o znakovnih jezikih za gluhe*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Lajh, Damjan. 2006. *Evropeizacija in regionalizacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. --- 2007. Izvajanje javnih politik. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink-Hafner, 155–174. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
15. --- 2009. Kohezijska politika. V *Evropska unija od A do Ž*, ur. Sabina Kajnič in Damjan Lajh, 190–194. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
16. Maychrzak, Ann. 1984. *Methods for Policy Research*. Newbury Park, London, New Delhi: Sage.
17. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. 2009. *Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva*. Ljubljana: interno gradivo.
18. ---. 2011. *Zaključno poročilo o izvajanju projekta Tovarna dela – Vstop v svet dela*. Ljubljana: interno gradivo.
19. Mrak, Mojmir in Maruša Mrak. 2004. *Kohezijska politika Evropske unije*. Ljubljana: Samozaložba.
20. Mulec, Breda. 2008. *Kohezijska politika Evropske unije in problemi njene implementacije s poudarkom na Republiki Sloveniji in državah Jugovzhodne Evrope*. Ljubljana: Založba Koščak.

21. Sabatier, A. Paul. 1997. Top-down and Bottom-up Approaches to Implementation Research. V *The Policy Process*, ur. Michael Hill, 272–295. London, New York, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore, Madrid, Mexico City, Munich, Paris: Prentice Hall, Harvester Wheatsheaf.
22. Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Dostopno prek: <http://www.arhiv.svlr.gov.si/> (5. julij 2014).
23. *Strukturni skladi EU v Sloveniji*. Dostopno prek: <http://www.eu-skladi.si> (20. avgust 2014).
24. Svet Evropske unije. 2006. *Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999*. 2006. Ur. l. L 210. Dostopno prek: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:01: SL:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:01:SL:HTML) (3. julij 2014).
25. Van Meter, Donald S. in Carl E. Van Horn. 1975. The Policy Implementation Process. A Conceptual Framework. *Administration & Society* 6 (4): 445–88.
26. *Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji*. Dostopno prek: <http://www.evropa.gov.si/> (6. julij 2014).

PRILOGA A: INTERVJU S SKRBNICO PROJEKTA – URŠO KAVČIČ Z MINISTRSTVA ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE

- 1. Zanimajo me osnovne informacije o javnem razpisu, kdaj se je vse skupaj pričelo, koliko je bilo prijavljenih projektov?*

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v letu 2009 v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 objavilo Javni razpis za spodbujanje razvoja socialnega podjetništva in v ta namen zagotovilo finančna sredstva v višini 2 milijonov EUR.

Razpisana sredstva so zadostovala za sofinanciranje 9 najbolj ocenjenih projektov, ki so se s svojimi načrti in idejami najbolj približali zastavljenemu cilju razpisa. Izbrani sofinancirani projekti so razvijali tržne dejavnosti, kot so prodaja blaga ali storitev, in hkrati ustvarjali delovna mesta za težje zaposljive ciljne skupine (kot npr. osebe starejše od 50 let, mladi do dopolnjenega 25. leta starosti brez ali z nizko stopnjo izobrazbe, pripadniki romske skupnosti, nekdanji odvisniki, vključeni v programe rehabilitacije, nekdanji kaznjenci, migranti in begunci). V prvi fazi so projekti razvijali ali širili svoje tržne dejavnosti, za izvajanje katerih so usposobili 102 osebi iz ranljivih ciljnih skupin. Tistim najbolj usposobljenim pa so nato v drugi fazi izvajanja projektov nudili zaposlitev za polni delovni čas za obdobje najmanj enega leta. Tako je bilo v okviru projektov socialnega podjetništva zaposlenih 30 oseb iz ranljivih ciljnih skupin.

- 2. Na katera področja so posegali izvajalci projektov?*

Izbrani izvajalci projektov so s svojimi dejavnostmi posegali na zelo različna področja. Nekateri projekti so bili inovativni in so uvajali nove prakse na področja, na katerih v Sloveniji še ni bilo storjenega (npr. nove prakse na področju turizma in turistične ponudbe za invalidne osebe in osebe s posebnimi potrebami, okoljsko naravnani projekti, katerih cilj je bil zmanjševanje količin odloženih odpadkov in varovanje naravnih virov), medtem ko so drugi nadgrajevali dejavnosti, ki se že izvajajo, vendar so jih ustrezno nadgradili (npr. področje delovanja tako imenovanih socialnih servisov, ki zagotavljajo pomoč na domu starejšim in drugim pomoči potrebnim osebam). Razvojno priložnost, ki jo prinaša socialna ekonomija, je bilo čutiti tudi v podprtih projektih, ki so se izvajali v Pomurju,

regiji z nadpovprečno stopnjo brezposelnosti. Izvajalci projektov so tako upoštevali posebne okoliščine pomurske regije, ki temelji na izkoriščanju naravnih in kulturnih danosti, zato so bili projekti usmerjeni predvsem v ekološko predelavo živil.

3. Koliko projektov ste na koncu izbrali in na osnovi česa?

Razpisana sredstva so zadostovala za 9 najboljše ocenjenih projektov, ki so se s svojimi načrti in idejami najbolj približali zastavljenemu cilju – razvoju socialnega podjetništva v Sloveniji. Izbrani prijavitelji so s predlaganimi projekti posegli na zelo različna področja. Določeni projekti so zelo inovativni, kar pomeni, da še ni bilo storjenega veliko v tej smeri, medtem ko drugi nadgrajujejo dejavnosti, ki se že razvijajo in izvajajo. V vseh projektih, ki so bili izbrani, se je zaposlovalo ranljive ciljne skupine, med katerimi je bil največji poudarek na zaposlovanju mladih do 25. leta starosti.

4. Ali se izbrani projekt »Tovarna dela – Vstop v svet dela« izvaja tudi po koncu javnega razpisa?

Projekt se izvaja še danes, kar se kaže kot primer dobre prakse. Dejstvo je, da so uresničeni in doseženi pričakovani cilji in rezultati. Predvsem pa je projekt vključenim mladim iz ranljive ciljne skupine pomagal, da začnejo novo življenje, ki bo zagotovo polnejše in lepše predvsem po zaslugi projekta za pospeševanje socialnega podjetništva.

5. Menite, da so Evropski socialni sklad in projekti, ki se financirajo iz omenjenega sklada, primer dobre prakse?

Nasploh se financiranje iz ESS v Sloveniji kaže kot pozitivna stvar. Če pa vse skupaj strneva na projekt »Tovarna dela – vstop v svet dela«, pa se tu jasno pokaže, da drži. Projekt deluje tudi po koncu financiranja iz ESS, kar nas izredno veseli, saj smo mladim, ki morda drugače ne bi prišli do zaposlitve, omogočili delo in lepšo prihodnost.

6. Bi želeli nadaljevati s praksami ESS in zakaj?

Uspešne prakse, izkušnje in opažanja, ki so se razvile v okviru prvega javnega razpisa, so bile podlaga za načrtovanje novega razpisa za spodbudo socialnemu podjetništvu, ki smo ga na ministrstvu objavili v začetku leta 2012. Razpis je namenjen podpori za nadaljevanje izvajanja uspešnih praks iz prejšnjega javnega razpisa, prav tako pa bo dana priložnost novim idejam in pobudam. Zanj je iz sredstev ESS namenjenih 4.500.000 EUR.